

2225

פורי שדוק דל מס' 7/ג

מישיבת ועדת העבודה

מיום ד', י"ח בכסלו תשי"ח - 11.12.1957
(בשעה 8.30)

ג נ ה ר :

- חברי הוועדה: ע. גוברין - היו"ר
 ב. אידלסון
 י. אלמוגי
 א. וילנסקה
 ח. סיגורי-כהן
 י. קרגמן
 י. ריפתין
 א. שוטסק

מוזמנים:

- ס. נמיר - שר העבודה
 י. עזלם - המנהל הכללי של שרד העבודה
 צ. בר-ניב - היועץ המשפטי של משרד העבודה
 צ. איכט - מרכז לשכת שר העבודה
 אלם זוהר - פרקליט צבאי ראשי
 א. לבנה - מטעם משרד המשפטים

סדר-היום:

1. המשך הדיון בחוק המהנדסים והאדריכלים, חש"ז-1956.
2. שאילתות.

המשך הדיון בחוק המהנדסים והאדריכלים:

היו"ר ע. גוברין:

סייע הציונים הכלליים פנתה אלי אמש
 בבקשה שלא להצביע היום על טעיפי החוק,
 מכיון שחברה אינם יכולים להשחחף היום בישיבה.

אגודת אדריכלי הגנים בישראל פנתה אלי
 שוב בבקשה להזמין את נציגיה בקשר לחוק המהנדסים והאדריכלים. אני
 מציע שתקרא הכנסת אידלסון, חבר הכנסת סיגורי-כהן, בראשות חבר-הכנסת
 ריפתין/ויזמינו נציגי אגודה זו וישמעו מה בחייהם,
 שמשו כוועדת מסבה

י. ריפאין:

הפנו את השומת לכי לכך יש אי-החממה בין הצעה חוק זו וחוק החשמל, ולכן אני מבקש מהיועצים המשפטיים לבחון את השאלה ולמסור לנו חוות דעתם.

צ. בר-ניב:

משרד הפיתוח עורר את השאלה, כי היות ולפני חוק החשמל קובעים את אלה המוטמלים לטפל במקצת חשמל, כולל מהנדסים, יש צורך בחיאום בין שני החוקים. לפני כחצי שנה נחקימה אצל היועץ המשפטי לממשלה פגישה משותפת של באי-כוח משרד הפיתוח ומשרד העבודה וסוכם, כי מינוי וועדת המסנה של הכועצה לענף החשמל תהיה בהתייעצות משותפת עם שר הפיתוח.

אלם זוהר:

הנושא שהביא אותי הנה הוא נושא די נכבד, שגם הצבא החלבט בו ובסופו של דבר ביקשו ממני הממונים עלי להביא את הענין לידיעתכם. המדובר הוא במעמדו של בעלי מקצועות אקדמאיים המועסקים בצבא לגבי אגודותיהם הכלליות. החוק הזה הוא הראשון בחוקים הדנים על נושא זה, ויש להניח כי הפתרון שיימצא בו יצטרך להיות שווה גם לגבי החוקים האחרים. אם יוגש חוק לשכת הפרקליטים וחוק לשכת הרופאים, נדמה לי שהפתרון יצטרך להיות שווה לגבי כל המקרים.

אין זה סוד שהצבא מעסיק מהנדסים ואוריקלים, עורכי דין ורופאים - כולם אנשים בעלי השכלה הדרושה למילוי תפקידם, אולם עובדת היותם במסגרת צבאית מטילה עליהם הגבלות מסויימות, ותוך הדיון בהצעת חוק זו החעוררה השאלה באי זו מידה היותם במסגרת צבאית מאפשרת להם להשתייך גם למסגרת הכללית של בעלי מקצועם.

הנקודה המענינת אותנו במיוחד היא בעית

השיפוט הדיסציפלינרי של האגודה המקצועית לגבי בעלי מקצוע אלה, כפי שנקבע בטעיפים 16, 17, 18 ו-19, סועצת ההנדסה והאדריכלות יכולה לנהל חקירה בהתנהגות שאינה הולמת את כבוד המקצוע ולהטיל על האנשים המשתייכים לאותו מקצוע ענשים שונים, כולל עונש חסור ביותר של ביטול הרישום בפנקס המהנדסים. יש להניח שכלל זה יהיה קיים גם לגבי בעלי מקצועות אחרים. מצד שני, אותם מהנדסים, רופאים ועורכי דין נמונים לשיפוט דיסציפלינרי צבאי, ועל כן אנו חוששים לבעיה של לויאליות כפולה ושטוש גבולות.

בדרך כלל, בעלי המקצועות האקדמאיים בצבא

נמצאים במסגרת של חילוח מקצועיים, שבראשם עומד קצין חייל ראשי, אשר הם בלבד רשאים לתת לבעלי המקצוע את ההדרכה המקצועית, ז.א., לכל בעל מקצוע אקדמאי בצבא יש למעשה, בחוקף תפקידו, שני אנשים הממונים עליו: האחד ממונה עליו באופן מקצועי, והשני בחוקף תפקידו, נותן לו הוראות בקשר למשימה הכללית המוטלת על הצבא.

המצבאות הצבאית דורשת לפעמים ביצוע

דברים בצורה שונה, בסטנדרט שונה, באופן שונה ובזמן שונה מאשר בתנאים אזרחיים. יש להניח כי מהנדס צבאי הבונה גשר לא תמיד יוכל לעשות זאת בדיוק לפי אותם הכללים, אותן הצורה ואותו הבטחון, כפי שהדבר נעשה בחיים האזרחיים. זה תלוי במשימה שהוטלה עליו ובזמן העומד לרשותו. הרופא המטפל בחייל לא תמיד יוכל לעשות זאת באותה צורה כפי שהוא מטפל באזרח, בהתחשב במשימות המוטלות על יחידה מסויימת, בזמן העומד לרשותו וכד'. נניח שהאנשים הרואים עצמם נפגעים ע"י הרופא הצבאי, תהיה להם הזכות לפנות למועצת הרופאים, ואז יכול להיות מצב שאותו רופא, אשר בדרך-כלל חייב לבצע את הוראות הממונים עליו, יגיד שאינו סוכן לסלא אחרי ההוראות, מכיוון שהוא נחון במסגרת מקצועית והתנהגותו המקצועית עלולה לעבור מבחן של מישהו אחר העלול לשלול ממנו את רשיונו.

מצד שני, יש לזכור כי לפי חוק השיפוט הצבאי, קיימת אפשרות - שגם משתמשים בה הלכה למעשה - להביא אנשים לדיון על התנהגות בלתי הולמת אח מקצועם בצבא, ז.א. שאם הרופא אינו מתנהג בצורה הסתאיתם לדרישות המקצוע, כפי שפורטו ע"י קצין רפואה ראשי, הוא יכול להיות מובא לדיון, בין אם בפני בית-דיון משמעתי ובין אם בפני בית-דיון צבאי, על מספר עבירות החופפות אותן העבירות המפורטות בהצעת החוק שלפניכם, כעבירה יכולה להחשב רשלנות במילוי תפקיד, דבר שאינו מהווה עבירה לפי החוק הפלילי הכללי, אבל הוא עבירה לפי חוק השיפוט הצבאי. כעבירה יכולה להחשב גם התנהגות שאינה הולמת את תפקידו ומעמדו בצבא. בית הדיון מורכב מ-3 קצינים: האחד בעל הכשרה מקצועית ו-2 אנשים שבוחר-כלל סתאיות למסיבות המקרה, על פי רוב אנשים בעלי אותו מקצוע או הבנה באותם העניינים שלגביהם מתיחסת האשמה.

על כן נראה לנו, כי לגבי בעלי המקצועות האקדמאיים בצבא היה צריך להסתפק, בדרך-כלל, בשיפוט הצבאי ולשחרר אותם משיפוט המתדרות מקצועית. עם זאת נראה לנו, שיש בכל-זאת לתת לעתים קרובות משקל לעובדה שאדם נמצא אשם בהתנהגות שאינה הולמת את המקצוע להטשן הקריירה המקצועית שלו.

ניסוק נוסף לגישתנו היא בעית הטודיות, שלעתים קרובות עלולה להפריע ביותר לתהליכים במסגרת לא צבאית. לעתים די קרובות קיימות סיבות מקצועיות בעלות משקל המכריעות לכך שהדיון במקרה מסויים יתברר במסגרת שאינה צבאית, וכחוצאה מזה עלול להיווצר מצב שהעדים יסרבו למסור עדות מטעמי בטחון, וכמובן שדבר כזה לא יאפשר את הדיון בעצם התלונה, בעיה שאיננה יכולה להיות במסגרת צבאית.

סכל הסעמים הללו ביקשו ממני שלטונות הצבא להציע ליועדה תוספת סעיף שניסוחו יהיה: "אין מסמכות המועצה לדון במעשים אונתם עשה מהנדרש, או אדריכל בזמן שירותו ובעקב שירותו בצה"ל, אלא אם נחקבל רשיון מראש המטה הכללי". יש להניח שרוב המקרים יהיו מקצועיים גרידא, שלא תהיה מניעה לכך שבדיון בהתנהגות שאינה הולמת את המקצוע, אבל אם שלטונות הצבא יהיו סבורים שאין הדבר כך, הרי המועצה הצטרך לכבד את רצון ראש המטה הכללי.

צ. בר-ניב:

הנקודה שציין אלם זוהר כבר הודגשה בהערות משרד הבטחון להצעת התזכיר, והיועץ המשפטי לממשלה כינס באוגוסט 1956 פגישה של הפרקליט הצבאי הראשי, היועץ המשפטי למשרד הבטחון, היועץ המשפטי למשרד העבודה ומנהל ענייני החשמל במשרד הפיתוח, ומיכמה או עמדת הממשלה, כי בסעיף הדן ביועדה לשיפוט משמעתי, סעיף 17, יזאמר כי מינוי וועדת המועצה החוקרת בעבירות משמעטיות ואחיקה מקצועית לגבי איש צבא טעון אישור שר הבטחון. הצעה זו נחקבלה גם בהתחשב עם העובדה שהעונש הצבאי אינו יכול לשלול רשיון. אני חושב שאין מקום לעורר את השאלה מחדש, אלא את התעורר מחדש בפני המסגרת שהחליטה על כך. נדמה לי כי הפתרון המוצע הוא הנכון ביותר, כי לא יתכן להוציא את האנשים האלה מכלל המסגרת המקצועית. השאלה היא - להבטיח טודיות ולסנוע כפילות, על-כל-פנים, אינני סבור שיהיה נכון לברר את השאלה כאן.

אלם זוהר:

נכון שהיתה ישיבה אצל היועץ המשפטי לממשלה והועלתה, בין השאר, ההצעה שניסח כאן מר בר-ניב, אולם לא נחקבלה שום החלטה, כי כל האנשים שהשתתפו בישיבה זו לא היו מוסמכים להחליט על כך. היועץ המשפטי לממשלה הציע לי להופיע

בפני היוועדה ולהציג בפניה את הכעיה, אחתול אף קיבלתי הודעה ממשרד המשפטים שאני מתבקש לבוא ליוועדה ולהציג את נקודת השקפתי.

אשר להצעת מר בר-ניב, נראה לי שהיא איננה מטפחת, כי בסופו של דבר, לפי החוק, מחליטה המועצה ולא הוועדה. הוועדה חייבת בסופו של דבר להביא כל ענין בפני המועצה, שהיא גוף נבחר, שעל הרכבו אין השפעה לאף גורם מעתיך, ובדאי לא לשר הבטחון.

י. אלמוגי:
אני מבין שיש הבדל ניכר בין ההסבר של אלם זוהר לבין עמדת הממשלה, אני כשלעצמי נוטה יותר לרעהו של אלם זוהר, אולם אני מציג שהוועדה תיכנס לענין. זה ענין לשר הבטחון, לשר המשפטים ולשר העבודה.

היו"ר ע. גוברין:
אני מציג שמשרדי הממשלה הנוגעים בדבר יתייעצו ביניהם ויביאו בפנינו את הסיכום.

י. ריפתין:
אני מצטרף להצעת היו"ר, אולם אני חושב את הבעיה כרצינית ביותר, וייתכן כי גם לאחר שתוצע לנו נוסחה, אציע נוסחה אחרת.

אלם זוהר:
אעביר את הצעת היוועדה, דרך הצנורות הצבאיים, לשר הבטחון. ברצוני לציין שוב, כי הופעתי כאן לא באה מחוץ יזמה עצמית, אלא זו הייתה הדרך שהוצעה לי.

ש א י ל ו ר ו :

היו"ר ע. גוברין:
כשייבנה הקודמת נשאלתי ע"י חברת הכנסת וילנסקה על המצב בבי"ח פלאלום. באתי בדבריי עם שר המסחר והתעשייה, ואני מניח כי בשבוע הבא הוא ימסור לוועדה על המצב במפעל, בעקבות שאלתה של חברת הכנסת וילנסקה.

א. וילנסקה:
זה למעלה מ-3 שבועות שהעבודה ב"פלאלום" נפסקה ו-120 עובדיה נמצאים ללא כל פרספקטיבה, כפי שהמעביד טוען, המפעל עומד בפני פירוק, אולם הפועלים לא קיבלו לא שכר ולא פיצויים. המעביד היה נוהג במשך כל הזמן להוריד משכר הפועלים מס אחיד, חלקם בקופת החגמולים ואפילו מס של מפלגה מחויימת, אולם הוא בעצמו לא העביר את הכספים למס-אחיד וקופת החגמולים נעלמה לגמרי, כפי שהפועלים מספרים, יש למעביד שותפות במפעלים אחרים.

אין זה מצב יאפשר לעביר עליו לסדר-היום, כיחוד לאחר שהממשלה נתנה לבעל מפעל זה הלוואות העולות על חצי מיליון ל"י. המצב דורש דיון, ואני מציע להתחיל בו עוד לפני כואו של שר המסחר והתעשייה.

היו"ר ע. גוברין:
ביקרתי ב"פלאלום", דיברתי עם ההנהלה ועם וועד הפועלים וידועים לי כל הפרטים. דיברתי גם עם שר המסחר והתעשייה, והוא הסכים לבוא בפני הוועדה.

א. קרנסון:

אני מבקש מהשר למסור לנו מה הן התכניות הממשיות של משרדו ומה הן פעולותיו לחיסול שכונות העוני שאינן נחשבות כמעברות, המדובר בשיכון אנשים הגרים שנים רבות בצריפונים שאינם גרועים פחות מהמבנים במעברות כמו שכונת שמן בחיפה.

היו"ר ע. גוברין:

בשעתו קיבלו חברי הוועדה תזכיר על מצב השיכון החמור של החיילים המשוחררים

במעון דב, מה נעשה בקשר לכך?

ב. אירלסון:

לפני הפגרה סיכמנו בעיוח שינוי הקשורות בתעסוקה ושיכון וקיבלנוג בין השאר, משאלה בקשר לשיכון בודדים. הבעיה הזאת מתעוררת בכל הפגישות של מועצות הפועלות, כי הבעיה הולכת ומחמירה, האם ניתנה לבעיה זו חשיבות לב בתכניות השיכון?

שר העבודה מ. נמיר:

התכנית היסודית לשיכון תושבי המעברות, שהרציתי עליה בוועדה, כבר נדונה בישיבת הממשלה והועברה לוועדת השרים לעניני כלכלה, על-מנת שמסקנותיה יובאו לאישור הממשלה. וועדת השרים לעניני כלכלה הקדישה לענין שתי ישיבות הישיבה האחרונה התקיימה ביום א', אני מקווה כי הדיון יסתכם בישיבה הבאה, ואני מניח כי ימצאו דרך כיצד לאפשר את הגשמתה, כל כאתר נכנסים לפרטים מתברר שיש קשיים כספיים גדולים, אני מקווה שבשבוע הבא הדיון יסוכם, ובוודאי לחיוב.

בינתיים אושרה ע"י הממשלה מקדמה של 2000 יחידות דיור למטרה זו כתוספת לתקציב השוטף, אע"פ שהסכום אינו מופיע בתקציב.

השיכונים נבנים במהירות, עשינו מאמצים גדולים כדי שחלק מהיחידות יהיה מוכן במשך החורף, אני מניח כי למעלה מ-500 יחידות דיור תהיינה מוכנות כבר בסוף חודש זה, היתר הולך ונבנה, בזמנים יוכרע הענין בכללותו.

אשר לחיסול משכונות העוני בבתיים רעועים, בשנים האחרונות החלנו בפעולה זו באופן בלתי לגלי, ככל פרק של שיכון, בין אם זה שיכון עממי, בין אם זה שיכון לעולים חדשים ובין אם זה שיכון לחיסול המעברות, אנו פותרים גם שיכון תושבי בתיים רעועים ומסוכנים. במשך 5-6 השנים האחרונות חוסלו כ-2100 יחידות דיור כאלה, לפי הפירוט הבא: צפת - 40; קרית שמונה (חלסה) - 50; טבריה - 35; בית שאן - 50; עכו - 90; נשר - 30; טירת הכרמל - 80; יהוד - 120; אזור - 150; יפו - 200; רמלה - 200; לוד - 200; עקיר (בית דג'ן) - 130; טקיה, כפר אנא, חל-עריש, ז'רנוגה, מסמיה - 230; יבנה - 100; אשקלון - 100; ירושלים - 50, שטזה 150 יחידות דיור כבר נמצאות בבניה, ואני חושב כי 72 יחידות כבר מוכנות, והיתר יגמר במסגרת החוזה הקיים בינינו לבין העיריה.

גם במסגרת התכנית לחיסול הצריפונים ישולבו משכונות עוני בבתיים רעועים ומסוכנים.

הבטחנו לראש עיריית חיפה להביא בחשבון את חיסול שכונת שמן במשך אותה תקופה, בערך, שאנו לוקחים על עצמנו לחסל את המעברות, זוהי שכונת סלאס ערבית שבתקופת המנדאט היו בה צריפונים ופחונים שנתבלו, משנעזב המקום פלשו לשם יהודים משני טעמים: 1. מפני שבמשך עשרות שנים פיקוח השלמונות על המקום היה חלש; 2. מתוך תקווה שמשם יגיעו מהר יותר לשיכון.

הובא לפני גם ענין מעון דב. זוהי שכונה קטגוריה של נכי מלחמת השחרור, שבעצם איננה שייכת לטיפולו של משרד העבודה, כי אם לטיפולו של משרד הבטחון, אולם בגלל סיבות שונות משרד הבטחון כבר אינו חייב כלפי חושביה, בהתחשב עם האופי הבלתי רגיל של המקרה, הסכמו להכניס לתכנית השיכון שלנו גם את מעון דב. עוד לא הודענו על כך לתושבים, ואיננו מתכוונים לעשות זאת. אנו מנסים לגייס אמצעים - והזמנו לשם כך גם פגישה עם אנשי משרד הבטחון - על מנת שהעומס לא יפול בהרבה על שכם התושבים. יש ענין רב לא להודיע למשתכנים שהם כלולים בתכניתנו, למען שהם ימשיכו בלחץ גם על משרד הבטחון.

בינתיים עורר שר הפנים בישיבת הממשלה

את שאלת הבחיים המסוכנים, ולפי המטטיסטיקה שהגיש משרד הפנים ישנם 4000-5000 יחידות דירור כאלה, אני מניח שחלק מהן כבר נמצא בטיפולנו. אגף השיכון יערוך את בדיקת הרשימה מחדש ויעמידה על המצב הנוכחי. כיקשתי מאגף השיכון לערוך תכנית טכנית, פיננסית וארגונית לשילוב יחידות דירור אלה בתוך התכנית לשיכון תושבי המעברות, ואני מתכוון להמליץ בפני וועדת השרים לענייני כלכלה שהיא תראה את שתי הבעיות הללו כבעיה אחת. כפי שאגף השיכון השקיע כמה חרשי עבודה בהכנת התכנית לשיכון תושבי מעברות הצריפונים, יקדיש עכשיו עצמו לעריכת סכמה של שיכון קבע לאנשים הגרים בבחיים מסוכנים, ואני אציע לממשלה - אם הוועדה לא תתנגד לכך - שהיא תצטרף אח הבעיה הזאת לבעיה הגדולה של חיטול מעברות הצריפונים. אנחנו נעשה זה בכל מקום בשיתוף עם העיריות הנוגעות בדבר, שהן גם עירניות מאוד לבעיות אלו.

ז. עילום:

אין לי מה להוסיף על דברי השר. במשך כל הזמן דאגנו לבעיית הבחיים הרעועים והמסוכנים, בעיקר בישובים הקטנים, על מנת להעלות את מעמדם וליצור בהם יותר אטרקציות מאשר בערים הגדולות, כי ישיבה ברמלה או בלוד מעודדת פחות מאשר ישיבה ביפו, תל-אביב וחיפה.

אשר לשאלת הקצאת דירות קטנות לבודדים, עם הפעלת השלב הראשון של השיכון העכמי ראינו את הבעיה הזאת כרצינית וקבענו לבודדים זכוח שווה לזכות משפחות גדולות. הקצינו דירות מוקטנות בנות חדר וחצי בשטח של למעלה מ-30 מ"ר, דירה הסצוידת בכל השירותים. אולם הענין לא נקלט בקרב המעוניינים, אני מבאר לעצמי את העובדה הזאת בכך שהדירות של השיכון העכמי בשלב הראשון היו זולות באופן מיוחד. אם דירה רגילה עלתה 5000-6000 ל"י ודירה מוקטנת צריכה היתה לעלות 4000 ל"י, רוב האנשים העדיפו לקחת דירות רגילות, לדעתי, זה היה שיקול פגום מצדם, ראינו אז עוד תופעה: כל משתכן בשיכון העכמי יכול היה לקבל דירה עם מלוא הצידוד, או - באם אמצעיו מעטים יותר - לקבל אותה דירה בלי השכלולים ובזה היה מקמץ לעצמו במזומנים ובחשלוטים החדשים. רוב המשתכנים החליט לקחת את הדירה עם השכלולים, מתוך שיקול שאט כבר נכפטים למאמצים והחחייכויות, מוטב להגדילם ובלבד להיכנס לדירה מסוכללת. אותו שיקול הדריך את הבודדים שלא להזדקק לדירות מוקטנות, באופן שבשלבנים הקודמים של השיכון העכמי ברשמו רק עשרות מעטות לשיכון מוקטן.

עם העליה מאירופה באו משפחות בגיל קשיש יותר, בודדים או משפחות ללא ילדים, וראינו כי מבוקשת מאוד דירה קטנה. בשלהי תכנית השיכון החלנו לבנות דירות קטנות יותר, בירושלים, בצפון תל-אביב וביפו, הקדשנו אותן רק לעולים, והביקוש להן היה רב.

11.12.57

על כן החלטנו לשריין אחוז מהתכנית החדשה של השיכון, הן לעילים במרכז הארץ והן במסגרת השיכון העממי, לדירות קטנות. הקושי הגדול הקיים בענין זה הוא שהדירות נכונות בחנאי רכישה, ועל-כן חושש המשתכן שאם הוא יקנה דירה קטנה, יהיה לו קשה למכור אותה בשעת הצורך, ועי"כ ערך כספו לא יישמר בארצות אירופה, ואיפה שדירות נכונות ע"י גורמי ציבור בחנאי שכירות, מקצים את הדירות לפי הצרכים, ולא לפי רצון המשתכן, על-כן קבענו, כי כל משתכן בדירה קטנה, יוכל בעת הצורך להחליפה בדירה מוגדלת, מבלי שיגרום לו הפסד, ואגף השיכון יוכל להציע את הדירות הקטנות לעולים שיגיעו וירצו בהן, כך שאני מאמין כי בשנת 1958 יוכל להינתן לענין זה דחיפה בקנה-מידה רציני.

היו"ר ע. גונברין: שמענו את הודעה שר העבודה כל הכנית משרד העבודה לחיטול משכנות העוני בבתי מסוכנים. אני חושב כי הודעה כילה חסכים אתי, כי המסלה נקראת לעשות לחיטול משכנות העוני בבתי מסוכנים בשילוב עם התכנית לחיטול המעברות.